

มาตรการการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย¹

อรทัย แสงทอง²

จากการที่ได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย โดยจากการศึกษาทำให้ทราบถึงประวัติ ความเป็นมาของการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ซึ่งในการขอรับชำระหนี้หนี้้น กฎหมายล้มละลายของไทยในอดีตไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนมากนัก แต่จากประวัติความเป็นมากฎหมายล้มละลายของไทยพบว่ามีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา อันเนื่องมาจากความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลความเป็นอยู่ของลูกหนี้ซึ่งใช้หนี้ไม่ได้และในสมัย ร.ศ. 1278 ปีชวด ต่อมาได้มีการแก้ไขวิธีพิจารณาเกี่ยวกับหนี้สินล้มละลาย 3 ครั้ง เพื่อให้มีรูปแบบลักษณะเหมาะสมกับเหตุการณ์ของสังคมในสมัยนั้น ๆ ครั้งแรกเมื่อ ร.ศ. 110 เรียกว่าพระราชบัญญัติแก้ไขลักษณะหนี้ ร.ศ. 110 ครั้งที่สอง เมื่อปี ร.ศ. 127 เรียกว่าพระราชบัญญัติ ร.ศ. 127 และครั้งที่สามเมื่อ ร.ศ. 130 เรียกว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 130 ซึ่งใช้อยู่จนถึงรัชกาลที่ 8 จึงมีการแก้ไขโดยรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งเป็นกฎหมายล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม 9 ครั้ง รวมเป็นกฎหมายล้มละลาย 12 ยุค และต่อมากฎหมายล้มละลายในประเทศไทยได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงครั้งล่าสุด พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย ซึ่งใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญา เมื่อหนี้เกิดขึ้นแล้วและถ้าลูกหนี้ได้รับชำระหนี้ถูกต้องตามความประสงค์แท้จริงแห่งมูลหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หนี้นั้นก็จะเป็นอันระงับสิ้นไปไม่มีปัญหาข้อโต้แย้งกันต่อไปอีก หากลูกหนี้ละเลยไม่ยอมปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาให้เจ้าหนี้แล้วกฎหมายก็ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในอันที่จะบังคับเพื่อให้สมประโยชน์ของเจ้าหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องร้องต่อศาลบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ เนื่องจากรัฐมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคมโดยการดำเนินการใช้อำนาจของรัฐนั้นจะดำเนินการผ่านทางฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ หรือข้าราชการซึ่งมีอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งหากจะให้รัฐใดรัฐหนึ่งมีความร่มเย็นสงบสุขแล้ว รัฐจะต้องปกครองโดยใช้กฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันของคนในรัฐและการบังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด ถือว่าค่าปรับทางอาญาเป็นหนี้ที่ต้องยื่นชำระหนี้ในคดีล้มละลาย สาเหตุเพราะเมื่อบุคคลหรือนิติบุคคลที่ถูกศาลในคดีอาญาลงโทษปรับและต่อมาถูกศาลล้มละลาย

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์รศ. เล้งวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และรองศาสตราจารย์จตุพร วงศ์ทองสรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ลูกหนี้จะไม่สามารถชำระค่าปรับทางอาญาได้ เพราะอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตกเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียว ทำให้รัฐหรือพนักงานอัยการที่ต้องบังคับชำระค่าปรับจากลูกหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เหมือนอย่างลูกหนี้ทั่วไป เพื่อการแบ่งทรัพย์สินภายใต้ความเสมอภาค การพิจารณาตามหลักแห่งความยุติธรรมและเพื่อประโยชน์ร่วมกันของบรรดาเจ้าหนี้ โดยไม่ควรมีการแก่งแย่งกันบังคับเอากับกองทรัพย์สินของลูกหนี้ จึงมีหลักการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ตามหลักสัดส่วน ซึ่งหมายถึงหลักความเท่าเทียมกันและได้รับส่วนแบ่งในอัตราที่เสมอกันในกองทรัพย์สินของลูกหนี้และทรัพย์สินที่นำแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ดังนั้นในการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้อย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม ป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งเสียเปรียบไม่ว่าเจ้าหนี้นั้นจะเป็นรัฐหรือเอกชนก็ย่อมที่จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เท่านั้นถึงจะได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ อันเป็นการแก้ปัญหาให้ลูกหนี้จัดการหนี้สินอันล้นพ้นตัวได้อีกทางหนึ่งด้วย จึงมีความจำเป็นในการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และขอบเขตในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการขอรับชำระค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรมและเกิดประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ทุกคนที่ต้องการได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายมากที่สุด

เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ว่ามีปัญหาและข้อขัดข้องประการใดหรือไม่โดยเมื่อได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการของต่างประเทศแล้ว ทำให้ทราบว่าตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ไม่ได้กำหนดการขอรับชำระค่าปรับทางอาญาในคดีไว้โดยชัดเจน กำหนดไว้เพียงกว้างๆว่า หากเป็นเจ้าหนี้ที่มูลหนี้เกิดก่อนศาลล้มละลายมีคำสั่งให้ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หากประสงค์จะได้รับชำระหนี้ต้องดำเนินการที่กำหนดไว้ในกฎหมายล้มละลาย จึงจะได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพและมีความชัดเจนเท่าที่ควร และเมื่อได้นำไปศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสาธารณรัฐเยอรมนี ทำให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการขอรับชำระค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ดังนี้

ประเด็นปัญหาแรก นิยามของค่าปรับทางอาญา ซึ่งส่งผลต่อพระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 เนื่องจากพระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ได้มีบทนิยามคำว่าค่าปรับทางอาญาไว้ โดยเฉพาะให้ความหมายเพียงใด เพียงแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ว่าเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดและเจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ก็ได้แต่โดยวิธีปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คืออยู่ระหว่างพิจารณาซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วค่าปรับทางอาญาเกิดขึ้นได้เพราะการละเมิดกฎหมายของลูกหนี้ซึ่งถือว่าเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ทำให้เกิดสิทธิหน้าที่ระหว่างรัฐจะต้องเรียกชำระค่าปรับและหน้าที่ของลูกหนี้ในการชำระค่าปรับ ดังนั้นค่าปรับทางอาญาจึงถือเป็นหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง พระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 จึงมิได้มีความหมายเฉพาะหนี้ตาม

สัญญาคุ้มเงินหรือเงินหรือหนี้ตามคำพิพากษาแต่ยังหมายถึงความผูกพันที่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ตามกฎหมายเช่นหนี้ที่เกิดขึ้นจากการละเมิด จากการจัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้หรือหนี้ที่เกิดจากการละเมิดกฎหมายเช่น หนี้ภาษีอากร กรมสรรพากรย่อมมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิง เมื่อฟังได้ว่าโทษปรับทางอาญานั้นเป็นโทษปรับที่รัฐสามารถเรียกให้จำเลยในคดีอาญาชำระได้โดยสิ้นเชิงและมีความประสงค์ขอรับส่วนแบ่งในคดีล้มละลายก็ต้องถือว่าเป็นหนี้ที่จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นเดียวกันกับเจ้าหนี้รายอื่น ๆ ในคดีล้มละลาย และกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาก็เป็นกฎหมายแม่บทที่นำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมากที่สุด เนื่องจากมีบทบัญญัติที่ขัดแย้งเกี่ยวกับการยื่นขอรับชำระหนี้โทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย และกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ขยายความคำว่าหนี้ในคดีล้มละลายว่าให้ความหมายรวมถึง หนี้ค่าปรับ ทำให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย รัฐไม่สามารถใช้อำนาจหรือดุลยพินิจเป็นอย่างอื่นได้ ซึ่งหากกฎหมายล้มละลายของไทยได้บัญญัติถึงเรื่องค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลายไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 อย่างชัดแจ้งเหมือนดังเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยก็สามารถที่จะแก้ปัญหาในเรื่องการยื่นขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลายไปได้

ประเด็นปัญหาที่สอง การยื่นขอรับชำระค่าโทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย แม้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 จะใช้คำว่าเจ้าหนี้ต้องยื่นขอรับชำระหนี้ แต่จะเห็นว่ามาตรานี้มิได้มีความหมายอย่างจำกัดเฉพาะเจ้าหนี้ในมูลหนี้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งซึ่งจะต้องดำเนินการยื่นคำขอรับชำระหนี้เท่านั้นแต่ยังรวมถึงเจ้าหนี้ที่เป็นรัฐเช่น กรมสรรพากรที่ต้องขอรับชำระหนี้ภาษีอีกด้วย

ดังนั้นหากรัฐจะดำเนินการบังคับโทษปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ก็ต้องดำเนินการในการยื่นคำขอรับชำระหนี้เช่นเดียวกันกับเจ้าหนี้ของรัฐประเภทอื่น ๆ อีกทั้งหลักการสำคัญในคดีล้มละลายคือประสงค์ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างเสมอภาค เป็นธรรมและเท่าเทียมในอัตราส่วนที่เท่ากันและเมื่อเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย เจ้าหนี้ก็น่าจะยอมหมดสิทธิที่จะไปฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งหรือบังคับกับทรัพย์สินของลูกหนี้มาเป็นของตนฝ่ายเดียว หากมีทรัพย์สินของลูกหนี้อื่น ๆ อีก เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อรวบรวมนำมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายหรือเจ้าหนี้แต่ละรายในคดีล้มละลายจะต้องให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และไม่ใช้สิทธิของตนที่มีอยู่ฟ้องร้องดำเนินคดีแพ่งหรือร่วมการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน ให้เป็นการกระทบสิทธิของเจ้าหนี้รายอื่น ๆ ไม่ให้ได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินดังกล่าวการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจึงเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตซึ่งเป็นหลักการที่เจ้าหนี้ที่จะต้องได้รับความคุ้มครอง

ประกอบกับรัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม โดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดความสัมพันธ์หน้าที่ของสมาชิกในสังคมและเป็นเครื่องมือในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคมโดยอาศัยหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมและรัฐต้องไม่มุ่งหวังทำให้ตนได้ประโยชน์กว่าเอกชน เมื่อเปรียบเทียบความเสียหายระหว่างเจ้าหนี้ในคดี

ล้มละลายจะได้รับชำระหนี้อย่างเท่าเทียมกันกับรัฐซึ่งไม่สามารถบังคับโทษปรับทางอาญากับลูกหนี้ได้นั้น เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายย่อมได้รับความเสียหายมากกว่ารัฐอยู่แล้ว หากยินยอมให้รัฐบังคับกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยมีสิทธิเหนือเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายล้มละลายที่เป็นบทบัญญัติเฉพาะกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามย่อมทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติล้มละลาย นอกจากนี้ยังกระทบถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมซึ่งโดยทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชนนั้นรัฐจะต้องไม่มีเจตนาหรือมุ่งหวังให้ตนได้รับประโยชน์มากกว่าเอกชน ทั้งนี้เมื่อได้ศึกษาและเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดให้คำปรับทางอาญา จะต้องยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและไม่ได้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวง แต่ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะถือว่าหนี้คำปรับเป็นหนี้ด้อยสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้รายอื่นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว แต่ทั้งสองประเทศก็ยังคงจะต้องยื่นคำขอรับชำระคำปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ถึงจะได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

ประเด็นปัญหาที่สาม บุริมสิทธิและลำดับในการได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 มาตรา 94 ได้กำหนดไว้ว่าเจ้าหนี้ไม่มีประกันขอรับชำระหนี้ได้ถ้ามูลหนี้นี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าหนี้นั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขเวลาก็ตามและในมาตรา 95, 96 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลาย ซึ่งการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายจะต้องเป็นไปตามลำดับที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 กำหนดไว้ กล่าวคืออันดับแรกเจ้าหนี้มีประกันก็มีบุริมสิทธิในการได้รับชำระหนี้ในทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลาย จากนั้นหากมีเงินเหลือภายหลังชำระหนี้หลักประกันหรือสามารถรวบรวมทรัพย์สินอื่นนอกจากทรัพย์สินหลักประกันในคดีล้มละลายได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องแบ่งให้เจ้าหนี้ตามลำดับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 (1)-(7) ได้แก่ (1) ค่าใช้จ่ายในการจัดงานของลูกหนี้ (2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ (3) ค่าปลงศพของลูกหนี้ (4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4) และ (5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และค่าทนายความตามที่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด (6) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายในหกเดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (7) หนี้อื่น ๆ

ซึ่งพระราชบัญญัติล้มละลายได้กำหนดลำดับเกี่ยวกับบุริมสิทธิในการแบ่งทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังนั้นจึงไม่น่าเรื่องบุริมสิทธิในคดีแพ่งมาใช้อีก ต่อมาจึงเป็นการแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ด้อยสิทธิตามมาตรา 130 ทวิ หากมีเงินเหลือจึงเป็นของเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสามัญกรรยาของลูกหนี้ตามมาตรา 129 และลำดับสุดท้ายหากแบ่งให้เจ้าหนี้ที่ข้างต้นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วจึงแบ่งให้แก่ลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

ดังนั้นในคดีล้มละลายหากพนักงานอัยการจะได้รับชำระหนี้คำปรับทางอาญาในคดีล้มละลายแค่แสดงคำพิพากษาในคดีอาญาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบและให้นำส่งเงินจากกองทรัพย์สินในคดี

ล้มละลายนั้นให้พนักงานอัยการยอมไม่ถูกต้อง เพราะกระบวนการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นจะต้องมีการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ตรวจสอบคำขอรับชำระหนี้ การโต้แย้ง การสอบสวน การพิจารณาคำสั่งหรือพิจารณาทำความเข้าใจเสนอต่อศาล เจ้าหนี้แต่ละรายซึ่งหากจะยกเว้นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวย่อมไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหนี้อยื่นรายอื่นและหากจะให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำส่งเงินชำระค่าปรับไม่ต้องคำนึงถึงหลักเรื่องการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายก็ไม่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้เพราะลำดับการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดหากทำนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตได้ และหนี้ภาษีอากรมีลักษณะเป็นการบังคับชำระหนี้โดยรัฐเช่นเดียวกันกับโทษปรับทางอาญาจึงสามารถเทียบเคียงกับหนี้ภาษีอากรดังกล่าวได้ จึงควรได้รับชำระหนี้ในลำดับเดียวกัน ถือเป็นหนี้ประเภทเดียวกัน ทั้งนี้เมื่อได้ศึกษาและเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดให้ค่าปรับทางอาญา จะต้องยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและไม่หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวง ถึงแม้ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะระบุให้หนี้ค่าปรับเป็นหนี้ด้วยสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้อยื่นรายอื่นได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาหนี้ค่าปรับไม่ได้เป็นหนี้ด้วยสิทธิแต่อย่างใดควรรับชำระหนี้ตามลำดับที่สมควรโดยไม่ไปกระทบต่อหนี้ลำดับที่มีบุริมสิทธิที่จะต้องได้รับชำระก่อน

ประเด็นปัญหาที่สี่ การบังคับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญา เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 67/1 เมื่อศาลได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา 71 หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 81/1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลดจากล้มละลายนั้นมีอยู่ 2 กรณีก็คือ ปลดโดยผลของกฎหมายหากลูกหนี้ล้มละลายครบกำหนด 3 ปีหรือกรณีหยุดนับระยะเวลาที่ยาวเป็น 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย ลูกหนี้ก็จะได้รับการปลดล้มละลายโดยผลของกฎหมายและอีกกรณีหนึ่งคือปลดล้มละลายด้วยคำสั่งศาล หากมีกรณีที่เข้าเหตุที่ศาลจะสั่งให้ปลดล้มละลายได้ตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งผลของการปลดล้มละลายนั้นทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่มีหนี้ที่เกี่ยวกับภาษีอากรหรือ จังกอบรัฐบาลหรือ เทศบาลและหนี้ซึ่งเกิดขึ้น โดยความทุจริตข้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควรตาม มาตรา 77 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โทษปรับทางอาญาเป็นความผิดเฉพาะตัวของลูกหนี้ หากอยู่ในอายุความทางอาญาโทษปรับมีอยู่อย่างไรก็ยังมีอยู่อย่างนั้นและตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสไทยในเรื่องการปลดลูกหนี้จากล้มละลาย บทบัญญัติยกเว้น กรณีหนี้ภาษีอากรหรือ จังกอบรัฐบาลไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลาย ซึ่งหนี้ภาษีอากรมีลักษณะเป็นการบังคับชำระหนี้โดยรัฐเช่นเดียวกันกับโทษปรับทางอาญาจึงสามารถเทียบเคียงกับหนี้ภาษีอากรดังกล่าวไว้ข้างต้นว่าลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นได้ด้วยการปลดล้มละลายเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้เมื่อได้ศึกษาและเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดให้ค่าปรับทางอาญา จะต้องยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและไม่

หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวง และในส่วนประเทศสหราชอาณาจักร ค่าปรับทางอาญาถือเป็นหนี้ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ จึงไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้ แต่ไม่หลุดพ้นด้วยการปลดหนี้ในคดีล้มละลาย ดังนั้นจึงเห็นว่า หากลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้รับการปลดจากล้มละลายก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้หากอยู่ภายในอายุความคดีอาญา

จากการที่ได้ทำการศึกษามาตรการการขอรับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัญหาคำนิยามในมาตรา 6 คำว่า “ค่าปรับทางอาญา” ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ให้ความหมายบัญญัติไว้เฉพาะ เมื่อฟังได้ว่าโทษปรับทางอาญานั้นเป็นโทษปรับที่รัฐสามารถเรียกให้จำเลยในคดีอาญาชำระได้โดยสิ้นเชิงและมีความประสงค์ขอรับเงินส่วนแบ่งในคดีล้มละลายก็จะต้องถือว่าเป็นหนี้ที่จะต้องยื่นขอรับชำระหนี้โดยไม่มีข้อยกเว้น เช่นเดียวกันกับเจ้าหนี้อื่น ๆ ในคดีล้มละลาย และบทนิยามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ไม่ได้มีนิยามของคำว่า “ค่าปรับทางอาญา” อยู่จึงส่งผลให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ปฏิบัติงานได้ไม่ชัดเจน เห็นควรให้มีการระบุคำนิยามของคำว่าค่าปรับทางอาญาในมาตรา 6 เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์และความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้รายอื่น ๆ ด้วย โดยเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 6 ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เป็นอย่างอื่น

“ค่าปรับทางอาญา” หมายความว่า เป็นเจ้าหนี้ประเภทหนึ่งที่จะได้รับชำระเงินจากการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้ จะต้องดำเนินการยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาและขั้นตอนตามมาตรา 27 และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายนี้

2. ปัญหาให้มีการบัญญัติให้พนักงานอัยการจำต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้อย่างลูกหนี้ทั่ว ๆ ไป ไว้ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 เพื่อความเป็นธรรมและความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่เจ้าหนี้รายอื่น ๆ โดยเพิ่มเติมเป็น

“มาตรา 27 เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติล้มละลายนี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้ว แต่คดีอยู่ในระหว่างพิจารณา ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงพนักงานอัยการที่มีอำนาจบังคับชำระโทษปรับทางอาญาด้วย”

3. ปัญหาค่าปรับทางอาญาไม่ใช่หนี้บุริมสิทธิที่จะให้พนักงานอัยการมีสิทธิได้รับชำระหนี้โดยครบถ้วนก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในคดีล้มละลาย โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้และค่าปรับอาญาก็ไม่มีบุริมสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่นเหมือนอย่างเช่นเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลายแต่อย่างใด ดังนั้นเห็นสมควรให้มีการเพิ่มค่าปรับทางอาญาลงในลำดับเดียวกันกับค่าภาษีอากรใน (6) ของมาตรา 130 เนื่องจากรัฐเป็นเจ้าหนี้เหมือนกัน เห็นควรจะได้รับชำระหนี้ในลำดับเดียวกัน เพื่อให้การได้รับชำระหนี้ตามมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ. ศ. 2483 มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน

พิทักษ์ทรัพย์ ในการได้รับชำระหนี้ค่าปรับทางอาญาของพนักงานอัยการและไม่กระทบสิทธิของเจ้าหนี้รายอื่น ๆ โดยเพิ่มเติมเป็น

“(6) คำภาษาอากรที่ถึงกำหนดชำระภายใน 6 เดือนก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และค่าปรับทางอาญา และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิ์ได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน”

4. ปัญหาหากลูกหนี้ในคดีล้มละลายได้รับการปลดล้มละลายก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากการบังคับโทษปรับทางอาญาได้หากอยู่ภายในอายุความคดีอาญา จึงเห็นสมควรบัญญัติ โทษปรับทางอาญา ไว้ในมาตรา 77 (1) ด้วย เพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และความเป็นธรรมและเพื่อให้กฎหมายอาญายังคงมีความศักดิ์สิทธิ์ในการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องชำระโทษปรับ โดยเพิ่มเติมเป็น

“(1) เกี่ยวกับภาษาอากร หรือจังกอบของรัฐบาล หรือเทศบาล หรือค่าปรับทางอาญาที่ดีก็ยังอยู่ในอายุความ”

เอกสารอ้างอิง

กนกอร เกษสุพรรณ. ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาชัยรังสิต, 2561.

จิตติ ดิงศกัณฑ์และชล ชีรกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2561.

วิชา มหาคุณ. คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2559.

อวยชัย อิศรวิริยะสกุล. คู่มือการปฏิบัติงานการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาชัยมหิดล, 2562.